

Flexibel inspelen op leerlingenkenmerken - Beleidsruimte en mogelijkheden in het secundair onderwijs

Schooljaar 2023-2024

1-9-2023

Huis van het GO!
Willebroekkaai 36
1000 Brussel

Inhoudsopgave

1. Vooraf	3
2. Schoolniveau: lessentabellen en leerplannen	4
2.1. Leerplanrealisatie	4
2.2. Lessentabellen	5
2.3. Keuzegedeelte en complementair gedeelte	7
2.4. Horizontale en verticale samenzettingen	8
2.5. E-leren	8
3. Uitstel studiebekrachtiging tot einde van de graad voor een groep leerlingen	9
4. Maatregelen voor individuele leerlingen	11
4.1. Waar leerlingen recht op hebben	11
4.1.1. Tijdelijk onderwijs aan huis en synchroon internetonderwijs	11
4.2. Gunstmaatregelen	12
4.2.1. Afwijking op de toelatingsvoorwaarden voor het 2 ^e leerjaar van een graad	12
Deze mogelijkheid wordt geboden	12
4.2.2. Vrijstellingen om te kunnen inspelen op onderwijsbehoeften van de leerling omwille van cognitief sterk functioneren of tijdelijke leermoeilijkheden of leerachterstanden voor één of meer vakken	14
4.2.3. Vrijstellingen voor leerlingen die al geslaagd zijn voor bepaalde onderdelen binnen het secundair onderwijs	17
4.2.4. Leerlingen in Se-n-Se opleidingen	18
4.2.5. Leerlingen die bepaalde opleidingsonderdelen in het hoger onderwijs volgen	19
4.2.6. Leerlingen die een bijkomende kwalificatie in het SO willen behalen	20
4.2.7. Spreiding van een module van de opleiding verpleegkunde HBO over het dubbele van de gebruikelijke studieduur	21
4.3. Gunstmaatregelen in geval van ziekte of ongeval	21
4.3.1. Spreiding van het lesprogramma	21
4.3.2. Aanpassing van het lesprogramma in geval van ziekte of ongeval	23
5. Maatregelen voor leerlingen met specifieke talenten of competenties	24
5.1. Topsporters	24
5.2. Leerlingen met uitzonderlijke artistieke talenten	25
6. Contacteer ons	26

1. Vooraf

In dit document geven we een overzicht van de mogelijkheden die de overheid ons biedt om meer onderwijs op maat te bieden en om flexibele leertrajecten voor leerlingen in het secundair onderwijs te organiseren. De regelgeving omtrent flexibele maatregelen is echter niet in één omzendbrief of besluit van de Vlaamse regering terug te vinden. Dat maakt de concrete toepassing ervan vaak complex. Om die reden hebben we de regelgeving in deze brochure dan ook gegroepeerd en waar mogelijk geduid met concrete voorbeelden, aandachtspunten en/of aanbevelingen.

In grote lijnen vallen de mogelijkheden onder te brengen in twee categorieën: enerzijds die maatregelen waar leerlingen (mits voldaan aan de gestelde voorwaarden) recht op hebben en anderzijds die maatregelen die door de leerling niet afdwingbaar zijn. Echter is het wel zo dat de regelgever deze maatregelen niet voor niets in het leven heeft geroepen en dat we als GO!, vertrekkende vanuit ons PPGO!, zeker de meerwaarde ervan voor de onderwijsloopbaan van de leerling benadrukken.

De regelgeving rond de voorwaarden voor flexibele trajecten is vaak uitgebreid en verschillend per traject. Daarenboven lijken een aantal flexibele trajecten sterk op elkaar waardoor de concrete toepassing ervan op schoolniveau niet altijd evident is.

In dit document wordt er ingegaan op verschillende mogelijkheden die een school heeft om flexibel in te spelen op leerlingenkenmerken. Daarbij wordt telkens verwezen naar de regelgeving en zijn er ook voorbeelden of verdere duiding opgenomen bv. in de gevolgen voor het schoolreglement.

Het schoolreglement dient expliciet te vermelden welke flexibele trajecten in de school mogelijk zijn. De ouders en de leerlingen dienen nl. op voorhand op de hoogte te zijn van de mogelijkheden en de voorwaarden die daaraan gekoppeld zijn.

2. Schoolniveau: lessentabellen en leerplannen

Hieronder verduidelijken we de generieke beleidsruimte die scholen hebben in verband met:

- leerplanrealisatie;
- lessentabellen/lessenroosters;
- invulling van het keuzegedeelte en complementair gedeelte;
- horizontale en verticale samenzettingen;
- e-leren.

2.1. Leerplanrealisatie

Een belangrijke opdracht voor scholen en leerkrachten is het realiseren van de leerplannen. Het curriculum is een hefboom voor toetreding op de arbeidsmarkt of vervolgonderwijs.

Regelgevend kader:

[Codex secundair onderwijs](#)

→ [Omzendbrief SO 64](#) van 25 juni 1999 structuur en organisatie van het voltijds secundair onderwijs

3.10. De modernisering van het secundair onderwijs brengt op termijn de invoering van curriculumdossiers met zich. Curriculumdossiers zullen worden ingevoerd op grond van volgende kalender:

1) per 1 september 2023 in het eerste leerjaar van de eerste graad, het eerste leerjaar van de tweede graad en het eerste leerjaar van de derde graad;

2) per 1 september 2024 in het tweede leerjaar van de eerste graad, het tweede leerjaar van de tweede graad en tweede leerjaar van de derde graad;

3) per 1 september 2025 in het derde leerjaar van de derde graad.

Een curriculumdossier beschrijft op samenhangende wijze en vanuit onderwijskundig perspectief het geheel van de vorming van een structuuronderdeel (met uitzondering van het levensbeschouwelijk onderricht) en brengt alle doelen die van toepassing zijn op dat structuuronderdeel samen. In voorkomend geval worden de eindtermen, uitbreidingsdoelen Nederlands en specifieke eindtermen letterlijk opgenomen. In de eerste graad zijn er slechts twee curriculumdossiers: één voor de A-stroom en één voor de B-stroom. Het Gemeenschapsonderwijs en de verenigingen van schoolbesturen van het gesubsidieerd onderwijs stellen gezamenlijk een curriculumdossier samen met het oog op goedkeuring door de Vlaamse Regering. Het feit dat er per stroom in de eerste graad en per structuuronderdeel in de tweede respectievelijk derde graad slechts één curriculumdossier zal zijn over alle scholen en onderwijsnetten heen, zal schoolverandering binnen dezelfde opleiding voor een leerling vergemakkelijken omdat de set van onderwijsdoelen gelijk blijft.

Curriculumdossiers betekenen niet dat het werken met leerplannen wordt afgeschaft. In aansluiting op curriculumdossiers worden namelijk door het schoolbestuur in omvang beperkte leerplannen ontwikkeld die voldoende ruimte laten voor de inbreng van scholen, leraren, lerarenteams of leerlingen. "Voldoende ruimte laten" impliceert dat het schoolbestuur zelf ook nog doelen kan formuleren voor haar leerlingen vanuit het eigen opvoedingsproject in het algemeen of de eigen visie op het vak in het bijzonder.

Ook de leerplannen behoeven een goedkeuring van de Vlaamse Regering (bij delegatie: de onderwijsinspectie), met uitzondering van de leerplannen levensbeschouwelijk onderricht. In de leerplannen worden, in voorkomend geval, de eindtermen letterlijk opgenomen, waarbij transparant het onderscheid gemaakt wordt tussen de doelen die de eindtermen realiseren en de overige doelen. Alle leerplannen, ook de leerplannen levensbeschouwelijk onderricht, zijn in overeenstemming met de internationale en grondwettelijke beginselen inzake de rechten van de mens en van het kind in het bijzonder en respecteren de eindtermen.

Voor de kwaliteitscontrole richt de onderwijsinspectie zich bij schooldoorlichting op het bereiken van de doelen van het goedgekeurde curriculumdossier. De onderwijsinspectie baseert zich bij de doorlichting op de doelen die van toepassing zijn tijdens het schooljaar van de doorlichting en op die van het daaraan voorafgaande schooljaar. Waar echter een curriculumdossier nog niet of nog niet volledig van toepassing is, wordt de doorlichting gebaseerd op de volgende, naargelang van het structuuronderdeel of structuuronderdelen, toepasbare doelen: de eindtermen, de ontwikkelingsdoelen, de specifieke eindtermen, de doelen leidend tot erkende beroepskwalificaties en de leerplannen.

Voor het onthaaljaar voor anderstalige nieuwkomers is de regeling ietwat anders: daar zijn er enkel leerplannen en geen curriculumdossier en zijn er na te streven ontwikkelingsdoelen in plaats van te bereiken eindtermen.

2.2.Lessentabellen

Naast de realisatie van de leerplannen is de school gebonden aan een aantal regels in verband met lestijden.

- Het voltijds secundair onderwijs bestaat uit tenminste 28 wekelijkse lestijden (een lestijd bedraagt 50 minuten). Voor de basisvorming van de eerste graad zijn minima-lestijden bepaald (eerste leerjaar tenminste 27 lestijden/week, tweede leerjaar A tenminste 25 lestijden/week en tweede leerjaar B tenminste 20 lestijden/week).
- Vanaf het schooljaar 2019-2020 geldt er geen maximum aantal lestijden (32, 33, 34 of 36 naargelang van de graad en onderwijsvorm) meer in het secundair onderwijs.
- Per school omvat de wekelijkse lessenrooster van een structuuronderdeel voor alle leerlingen hetzelfde totaal aantal lestijden. (Uitzondering cursus bedrijfsbeheer, zie SO 64)

Regelgevend kader:

[Codex secundair onderwijs](#)

→ [Omzendbrief SO 64](#) van 25 juni 1999 structuur en organisatie van het voltijds secundair onderwijs

3.6. Voor elk structuuronderdeel wordt een wekelijks lessenrooster samengesteld op basis van vakken (cfr. omzendbrief [SO 69](#)) of clusters van die vakken. De lessenroosters behoeven geen goedkeuring van de overheid: de onderwijsverstrekker is bevoegd voor de opmaak ervan, voor zover het volgende in acht wordt genomen:

1° het lessenrooster omvat ten minste 28 wekelijkse lesuren;

2° het lessenrooster is de optelsom van de wekelijkse lesuren besteed aan respectievelijk 1) de basisvorming, 2) de basisoptie(s) of studierichting, en 3) het eventueel differentiatie- respectievelijk complementair gedeelte;

3° in de eerste graad moet het wekelijks lessenrooster een minimum aantal uren aan de basisvorming besteden (zie ook rubriek 4), nl. 27 in het eerste leerjaar A en B, 25 in het tweede leerjaar A en 20 in het tweede leerjaar B;

4° de basisvorming bestaat, naargelang van de graad/onderwijsvorm, uit een verplichte vakkenreeks zolang de modernisering in het betrokken leerjaar niet is ingevoerd (dus uitdovende regeling); vanaf de modernisering maakt elke onderwijsverstrekker zelf de verbinding tussen de basisvorming (de eindtermen) en de vakken of vakkenclusters (zie ook rubriek 4);

5° het wekelijks lessenrooster van het gemoderniseerd tweede leerjaar A bevat 5 lesuren basisoptie (of pakket ervan); het wekelijks lessenrooster van het gemoderniseerd tweede leerjaar B bevat 10 lesuren basisoptie (of pakket ervan) of combinatie van twee of drie basisopties (of pakketten ervan). Een basisoptie (dit geldt niet voor een pakket) wordt gerealiseerd via maximaal drie, in functie van de basisoptie samenhangende, vakken op de lessentabel; die vakken kunnen zowel dezelfde als andere zijn dan de vakken waarmee de basisvorming wordt gerealiseerd. Een pakket is een specifieke context om de doelen van de overeenstemmende basisoptie te realiseren; vandaar dat er mag van uitgegaan worden dat het aantal vakken van een pakket sowieso beperkt zal zijn. (cfr. omzendbrief [SO 60](#)).

6° in het gemoderniseerd eerste leerjaar A en het eerste leerjaar B bevat het lessenrooster ten minste vijf lesuren differentiatie; in het gemoderniseerd tweede leerjaar A en B bevat het lessenrooster ten minste twee lesuren differentiatie (zie ook rubriek 3.7.). In alle overige leerjaren omvat het lessenrooster eventueel een vrij te bepalen aantal uren complementair gedeelte.

Het voorgaande betekent zowel dat bepaalde vakken/uren gemeenschappelijk zullen zijn voor leerlingen van verschillende structuuronderdelen als dat binnen eenzelfde structuuronderdeel vakken met een verschillend aantal uren kunnen worden ingericht in functie van het tempo van de leerplanrealisatie in hoofde van individuele leerlingen of groepjes van leerlingen. In elk geval omvat het wekelijks lessenrooster van een structuuronderdeel voor alle leerlingen hetzelfde totaal aantal uren. Op deze regel is slechts één uitzondering toegelaten: indien de cursus bedrijfsbeheer binnen het complementair gedeelte wordt ondergebracht, dan mag de school het volgen van deze cursus als facultatief beschouwen (d.w.z. als een supplement voor geïnteresseerde leerlingen bovenop het gewone lessenrooster).

Voor de lessentabellen en leerplannen van het GO!, zie: <https://pro.g-o.be/pedagogische-begeleiding-leerplannen-nascholing/leerplannen/leerplannen-so>. De visie van de school op leren bepaalt op welke wijze ze het curriculum vormgeeft op vlak van organisatie, tijd, inhoudelijke klemtonen ... Dit biedt de mogelijkheid aan de school om zich nog beter te profileren en in overleg met al haar participanten schooleigen accenten te leggen. Het is belangrijk dat zowel dat leraren, ouders als leerlingen zicht hebben op deze visie en de concrete invulling van het curriculum. De invulling van het curriculum en de evaluatie van de verschillende onderdelen vinden hun weerslag in het studiereglement, een onderdeel van het schoolreglement.

2.3. Keuzegedeelte en complementair gedeelte

De school kan binnen de lessentabellen een aantal lestijden complementair gedeelte voorzien dat vrij ingevuld kan worden. De invulling van het complementair gedeelte hoeft niet voor alle leerlingen van de studierichting hetzelfde te zijn.

De wijze waarop de school met het complementair gedeelte omgaat, zal afhankelijk zijn van haar visie op leren en de doelstellingen die ze wenst te realiseren voor de verschillende doelgroepen. Leraren en leerlingen worden uitgenodigd om voor een deel mee te bepalen wat en hoe er geleerd wordt. Scholen en leraren worden aangesproken op hun professionaliteit, krijgen een zekere vrijheid om deze uitdaging waar te maken en hierbij zelf creativiteit aan de dag te leggen. Het complementair gedeelte kan ingevuld worden via vakken of via seminars.

Invulling via vakken:

1. de school kan ervoor kiezen om extra ondersteuning aan te bieden voor de vakken van de basisvorming en/of het specifiek gedeelte van een opleiding (m.a.w. lestijden complementair gedeelte worden aangewend om leerplannen van de basisvorming en/of het specifiek gedeelte te realiseren). In dit geval verliezen deze lestijden het statuut van complementair gedeelte en worden ze lestijden van de basisvorming en/of het specifiek gedeelte;
2. de school kan ook uitbreiding nastreven van vakken uit de basisvorming en/of het specifiek gedeelte. Voor deze vakken richt ze dan extra lestijden in waarvoor meestal geen afzonderlijk leerplan wordt aangeboden. De school voorziet een eigen invulling;
3. de school kan ook verbreding van de studierichting realiseren door vakken aan te bieden die nog niet aan bod komen in het kerncurriculum.

In de optie 1 vervalt het statuut complementair en in de opties 2 en 3 blijven de vakken hun statuut van complementair gedeelte behouden.

Invulling via seminars:

De school kan, vanaf de 1e graad, opteren voor een andere invulling dan met vakken, bijvoorbeeld onder de vorm van thematisch en projectmatig werken. Om die andere invulling van het complementair gedeelte administratief in te schrijven, maakt de school gebruik van de benaming "seminaries". Het betreft contacturen die didactisch aanleunen bij lessen, maar inhoudelijk niet gebonden zijn aan een bepaald vak. Via seminars krijgt de school bijkomende mogelijkheden om initiatieven te nemen en om onderwijsvernieuwingen geleidelijk aan in te voeren.

2.4. Horizontale en verticale samenstellingen

Onder horizontale samenstelling wordt om het even welke al dan niet vakoverschrijdende groepering van leerlingen van eenzelfde leerjaar verstaan, ongeacht de onderwijsvorm of onderverdeling.

Onder verticale samenstelling wordt om het even welke al dan niet vakoverschrijdende groepering van leerlingen van verschillende leerjaren verstaan, ongeacht de onderwijsvorm of onderverdeling.

Regelgevend kader:

[Omzendbrief SO 55](#) van 31 juli 1998 ambt van directeur en pakket “uren-leraar” in het voltijds secundair onderwijs

“4.2.4. Bij de aanwending van het pakket uren-leraar wordt er rekening mee gehouden dat de goedgekeurde leerplannen dienen gerealiseerd en dat de vakoverschrijdende eindtermen of ontwikkelingsdoelen, naargelang van het geval, dienen nagestreefd. Voor zover aan deze bepaling is voldaan, zijn alle samenstellingen van leerlingen toegelaten. Inzonderheid bij praktische vakken zal de school bijkomend het veiligheidsaspect in beschouwing nemen.” (SO 55)

2.5. E-leren

E-leren of elektronisch leren is de verzamelnaam voor leersituaties waarbij gebruik wordt gemaakt van internettechnologie en/of ICT. E-leren is een vorm van afstandslernen en open en flexibel leren. In flexibele leertrajecten biedt e-leren heel wat mogelijkheden, zoals een betere opvolging van leerlingen, het aanbieden van extra taken/opdrachten, enzovoort. Binnen het wekelijkse lessenrooster zijn er heel wat mogelijkheden om naast contactonderwijs ook e-leren aan te bieden. Daarnaast kan contactonderwijs aangevuld worden met e-leren bij leerlingen die minimaal aanwezig kunnen zijn, bijv. topsporters (zie verder).

3. Uitstel studiebekrachtiging tot einde van de graad voor een groep leerlingen

Scholen kunnen ervoor kiezen om in de 1ste graad B-stroom en in de 2^e of 3^e graad de delibererende klassenraad pas op het einde van een graad te houden, in plaats van na ieder schooljaar. Bijvoorbeeld: als een school dit toepast in de eerste graad B-stroom, geldt dit dus voor alle leerlingen in de 1^e graad B-stroom.

Regelgevend kader:

[BvR van 19 juli 2002](#) betreffende de organisatie van het voltijds secundair onderwijs

→ [Omzendbrief SO 64](#) van 25 juni 1999 structuur en organisatie van het voltijds secundair onderwijs

“10.1.2. Zoals in rubriek 9.1. vermeld, kan een schoolbestuur ervoor kiezen om in de eerste graad B-stroom en, in uitzonderlijke gevallen, in de tweede of derde graad geen toelatingsvoorwaarden per leerjaar maar per graad te hanteren. Uit deze beslissing vloeit voort dat ook de evaluatie per graad gebeurt.

In voorkomend geval:

1° wordt de uitreiking van een oriënteringsattest in het eerste leerjaar van de graad in kwestie vervangen door de uitreiking van een attest van lesbijwoning als regelmatige leerling, dat van rechtswege toelating verleent tot het tweede leerjaar van die graad doch enkel (!) voor zover in dat leerjaar ook toelatingsvoorwaarden per graad gelden;

2° beslist de delibererende klassenraad van het eerste leerjaar van de graad in kwestie toch om een oriënteringsattest toe te kennen aan elke leerling die het leerjaar heeft beëindigd en die:

- hetzij vóór het einde van de graad overstapt naar een structuuronderdeel van dezelfde of een andere school met toelatingsvoorwaarden per leerjaar;

- (geldig tot en met het schooljaar 2022-2023) hetzij vóór het einde van de eerste graad overstapt van de A- naar de B-stroom of omgekeerd binnen dezelfde of een andere school; bij de toekenning van een oriënteringsattest A in een eerste leerjaar B van de eerste graad wordt een getuigschrift van basisonderwijs gevoegd.

Indien deze beslissing pas wordt genomen in de loop van het schooljaar waarin de leerling al in het tweede leerjaar van de graad in kwestie zit, omdat hij dan pas voornoemde overstap zet, én die beslissing wordt door de betrokken personen betwist, dan blijft de procedure beschreven in rubriek 11 van deze omzendbrief van toepassing; rekening houdend met het principe van de redelijkheid bepaalt het schoolbestuur evenwel zelf de termijnen die inherent zijn aan die procedure;

3° wordt op het einde van het tweede leerjaar B van de eerste graad aan elke leerling een getuigschrift van basisonderwijs uitgereikt indien de leerling dat tweede leerjaar van de eerste graad met vrucht heeft beëindigd.” (SO 64)

Concrete aandachtspunten

- het schooljaar voorafgaand aan de toepassing van deze mogelijkheid, dient het **schoolreglement** expliciet te vermelden op welke graad/graden en welke structuuronderdelen deze maatregel toepassing heeft in het daaropvolgend schooljaar. *Deze maatregel kan in een school bv. toegepast worden op de 1^e graad B-stroom en op de 2^e graad TSO en BSO maar bv. niet op de 2^e en 3^e graad ASO en de 3^e graad TSO en BSO.*

Het model schoolreglement van het GO! bevat hiertoe reeds de nodige passages die in functie van de concrete schoolcontext geconcretiseerd kunnen worden.

Aangezien de schoolreglementen, overeenkomstig het BDGO!, door de raad van bestuur bekrachtigd worden, is hiermee voldaan aan de voorwaarde dat het schoolbestuur voorafgaandelijk dient te bepalen of de school van deze mogelijkheid kan gebruik maken.

- Op het einde van het 1e leerjaar van de graad, krijgen alle leerlingen dan enkel een **attest van lesbijwoning als regelmatig leerling**. Voor wat betreft de registratie in het proces-verbaal bij de verleende studiebewijzen, dient er een categorie te worden toegevoegd, nl. "leerlingen waarvoor geen formele beslissing door de delibererende klassenraad wordt genomen".
- Deze regeling geldt dus voor alle leerlingen van het structuuronderdeel/de structuuronderdelen waarop dit systeem wordt toegepast, met andere woorden alle leerlingen binnen de vermelde structuuronderdelen. Er kan dus niet, per uitzondering, toch aan één of meerdere leerlingen toch een oriënteringsattest worden toegekend. Noch op vraag van de ouders/meerderjarige leerling noch op initiatief van de klassenraad.
- Concreet betekent dit dus ook dat een leerling, op basis van het attest van lesbijwoning als regelmatig leerling (ARL) niet kan overzitten in hetzelfde structuuronderdeel.
- Enkel voor **leerlingen die overstappen** naar een structuuronderdeel waar deze maatregel niet van toepassing is (binnen dezelfde school of naar een andere school), moet de delibererende klassenraad alsnog een attest uitreiken.

4. Maatregelen voor individuele leerlingen

4.1. Waar leerlingen recht op hebben

4.1.1. Tijdelijk onderwijs aan huis en synchroon internetonderwijs

Tijdelijk onderwijs aan huis is voorzien voor leerlingen die een relatief lange periode of herhaaldelijk gedurende het schooljaar op school afwezig zijn wegens ziekte, ongeval, of moederschapsverlof, mits voldaan is aan de voorwaarden die de regelgeving hiervoor stelt.

Regelgevend kader:

[BVR van 13 juli 2007 – hoofdstuk 2](#)

→ [Omzendbrief SO/2005/05](#) betreffende onderwijs aan huis voor zieke jongeren

“Tijdelijk onderwijs aan huis voor jongeren die een relatief lange periode of herhaaldelijk gedurende het schooljaar op school afwezig zijn wegens ziekte, ongeval, of moederschapsverlof, wordt georganiseerd door de school waar de jongere als regelmatig leerling is ingeschreven. Het mag niet worden verward met huisonderwijs, nl. onderwijs dat ouders zelf, buiten schoolverband, organiseren en bekostigen om aan de leerplicht te voldoen.

Tijdelijk onderwijs aan huis vereist steeds het voldoen aan bepaalde voorwaarden. Indien de leerling binnen een bepaalde afstand van de school verblijft, is deze vorm van onderwijs een leerlingenrecht; wordt desbetreffende afstand overschreden, dan beslist de school uiteindelijk zelf of tijdelijk onderwijs aan huis wordt aangeboden. Uitsluitend indien de leerling is opgenomen in een preventorium of ziekenhuis of residentiële setting waar onderwijs van type 5 wordt ingericht of in een K-dienst, die ook onderwijsbegeleiding voorziet, wordt de school "tijdelijk ontslagen van de verplichting" om onderwijs aan huis te organiseren, meer hierover in punt 2.4.

De school is ertoe verplicht om op twee wijzen informatie over het recht op en de mogelijkheden/modaliteiten van het tijdelijk onderwijs aan huis te geven:

1) door middel van het schoolreglement;

2) bij elk individueel geval van langdurige afwezigheid door ziekte, ongeval of moederschapsverlof indien de leerling een potentieel rechthebbende is. De school doet m.a.w. een aanbod, maar het komt aan de betrokken personen en de behandelende arts toe om daarop al dan niet in te gaan.”

Informatie betreffende voorwaarden, organisatie en financiering: zie omzendbrief SO/2005/05, punt 2)

Naast het recht op tijdelijk onderwijs aan huis voor leerlingen die wegens ziekte of ongeval niet naar school kunnen, werd vanaf september 2015 ook voorzien in het recht (onder de voorwaarden die de Vlaamse regering bepaalt) op synchroon internetonderwijs – eventueel in combinatie mét onderwijs aan huis. Kinderen staan dan via internet, in ‘real time’ in verbinding met de klas. Bednet¹ is een organisatie die synchroon internetonderwijs voor zieke kinderen aanbiedt.

Ook **zwangere meisjes** hebben recht op tijdelijk onderwijs aan huis en synchroon internetonderwijs, naast het feit dat zij recht hebben op moederschapsverlof, naar rata van maximaal één week voor de vermoedelijke bevallingsdatum en maximaal negen weken na de effectieve bevalling. De

¹ Meer informatie over Bednet: <http://www.bednet.be/>

schoolvakanties schorten dit verlof niet op. De uitoefening van dit recht doet geen afbreuk aan de hoedanigheid van regelmatige leerling.

4.2. Gunstmaatregelen

4.2.1. Afwijking op de toelatingsvoorwaarden voor het 2^e leerjaar van een graad

Deze mogelijkheid wordt geboden

- Voor **overgang naar 2^e leerjaar A en B** (punt 9.2.3.1. en punt 9.2.4.1. in omzendbrief SO 64)
- Voor **overgang naar het 2^e leerjaar van de 2^e graad ASO, TSO, BSO en KSO** (punt 9.2.7.1. en punt 9.2.8.1. in omzendbrief SO 64)
- Voor **overgang naar 2^e leerjaar van de 3^e graad ASO, TSO, KSO en BSO** (punt 9.2. 12.1., punt 9.2.13.1, punt 9.2.14.1 en punt 9.2.15.1 van omzendbrief SO 64)

Regelgevend kader:

BvR van 19 juli 2002 betreffende de organisatie van het voltijds secundair onderwijs

→ Omzendbrief SO 64 van 25 juni 1999 structuur en organisatie van het voltijds secundair onderwijs

3° De leerling die in het onderliggend leerjaar tekorten heeft voor bepaalde programmaonderdelen kan toch toegelaten worden tot het 2e leerjaar van een graad, op voorwaarde dat de toelatingsklassenraad een gunstige beslissing neemt na overleg met de delibererende klassenraad van het structuuronderdeel waaruit de leerling komt.

Het schoolbestuur beslist of de school gebruik maakt van deze afwijkingsmogelijkheid, die ertoe strekt

- a) rekening te houden in individuele gevallen met specifieke onderwijskundige of organisatorische argumenten*
- b) meer individuele leertrajecten aan te bieden.*

In voorkomend geval gelden volgende uitzonderlijke modaliteiten:

- a) bestaat de toelatingsklassenraad, voor wat het onderwijzend personeel betreft, uit alle leden van het structuuronderdeel waarvoor de leerling opteert;*
- b) moeten de tekorten voor bepaalde programmaonderdelen in het eerste leerjaar worden weggewerkt vóór het einde van het tweede leerjaar van de graad in kwestie waarvoor de leerling toelating heeft verkregen (bv. via remediëring, bijkomende opdrachten...);*
- c) wordt in het eerste leerjaar van de graad in kwestie de uitreiking van een oriënteringsattest vervangen door de uitreiking van een attest van lesbijwoning als regelmatige leerling in afwachting van het wegwerken van de tekorten;*
- d) beslist de delibererende klassenraad van het eerste leerjaar van de graad in kwestie toch om een oriënteringsattest toe te kennen indien de leerling, zonder dat zijn tekorten zijn weggewerkt, overstapt naar een structuuronderdeel van dezelfde of een andere school waar niet gebruikgemaakt wordt van deze afwijkingsmogelijkheid. Indien deze beslissing pas wordt genomen in de loop van het schooljaar waarin de leerling al in het tweede leerjaar van de graad in kwestie zit, omdat hij dan pas voornoemde overstap zet, én die beslissing wordt door de betrokken personen betwist, dan blijft de procedure*

beschreven in rubriek 11 van deze omzendbrief van toepassing; rekening houdend met het principe van de redelijkheid bepaalt het schoolbestuur evenwel zelf de termijnen die inherent zijn aan die procedure;

e) *beslist de delibererende klassenraad van het tweede leerjaar van de graad in kwestie alsnog om een oriënteringsattest A van het eerste leerjaar van die graad toe te kennen aan elke leerling die de tekorten van het eerste leerjaar heeft weggewerkt doch niet geslaagd is in het tweede leerjaar. Bij die toekenning in een eerste leerjaar B wordt een getuigschrift van basisonderwijs gevoegd, voor zover de leerling dat nog niet in zijn bezit heeft.” (SO 64)*

(Zie ook bepalingen: 9.2.7.1. 3°, 9.2.8.1. 2°, 9.2.12.1. 4°, 9.2.13.1 4°, 9.2.14.1. 4°, 9.2.15.1. 5° en 10.2.5.2. van SO 64.)

Aandachtspunten:

- Om deze flexibele maatregel te kunnen toepassen, dient het **schoolreglement**, voorafgaand aan het jaar van toepassing, expliciet te vermelden dat *in individuele gevallen en omwille van specifieke onderwijskundige of organisatorische argumenten een klassenraad een leerling die in het onderliggend leerjaar tekorten heeft voor bepaalde programmaonderdelen toch kan toelaten tot het 2e leerjaar van een graad, op voorwaarde dat de toelatingsklassenraad een gunstige beslissing neemt na overleg met de delibererende klassenraad van het structuuronderdeel waaruit de leerling komt.*

Het model schoolreglement van het GO! bevat hiervoor de nodige passage(s) die in functie van de concrete schoolcontext geconcretiseerd kan worden.

Aangezien de schoolreglementen, overeenkomstig het BDGO!, door de raad van bestuur bekrachtigd worden, is hiermee voldaan aan de voorwaarde dat het schoolbestuur voorafgaandelijk dient te bepalen of de school van deze mogelijkheid kan gebruik maken.

- Het is de toelatingsklassenraad van het 2^e leerjaar van de graad die beslist na overleg met de delibererende klassenraad van het 1^e leerjaar van de graad. De wijze en tijdstip waarop dit overleg dient te gebeuren, is niet vastgelegd of gespecificeerd.
- Het attest van het 1^e leerjaar van de graad wordt in dit geval vervangen door een attest van lesbijwoning als regelmatige leerling.
- De beslissing van de delibererende klassenraad en de toelatingsklassenraad liggen idealiter in dezelfde lijn. Aangezien de delibererende klassenraad een attest van lesbijwoning als regelmatige leerling uitreikt en dus geen eindbeslissing neemt, moet het wel al duidelijk zijn dat de toelatingsklassenraad dan ook een gunstige beslissing zal nemen.
- Voor wat betreft de registratie in het proces-verbaal, dient er een categorie te worden toegevoegd, nl. “leerlingen waarvoor geen formele beslissing door de delibererende klassenraad wordt genomen”. Uiteraard dient deze categorie enkel te worden voorzien, indien er effectief één of meerdere van dergelijke attesten van lesbijwoning als regelmatige leerling worden uitgereikt.
- Indien de leerling in kwestie in het de loop van het 2e leerjaar van de graad alsnog overstappen naar een structuuronderdeel (binnen dezelfde school of naar een andere school) waar deze maatregel (zie titel) niet van toepassing is, moet er alsnog een attest worden uitgereikt van het 1^e leerjaar van de graad.

- Op het einde van het 2^e leerjaar van de graad, vindt er dan wel een attestering plaats. De mogelijkheid bestaat dat de delibererende klassenraad op dat moment een A-attest uitreikt voor het 1^e leerjaar (omwille van de tekorten die bestonden maar zijn weggewerkt) maar geen A-attest uitreikt voor het 2e leerjaar van de graad.

4.2.2. Vrijstellingen om te kunnen inspelen op onderwijsbehoeften van de leerling omwille van cognitief sterk functioneren of tijdelijke leermoeilijkheden of leerachterstanden voor één of meer vakken

Het betreft de mogelijkheid om leerlingen

- **omwille van cognitief sterk functioneren**

of

- **tijdelijke leermoeilijkheden of leerachterstanden** (bv. omwille van verandering van studierichting, instroom vanuit het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers, overkomst vanuit een ander landsgedeelte of het buitenland ...),

gedurende een deel of het geheel van het schooljaar vrij te stellen van het volgen van bepaalde programmaonderdelen van om het even welk structuuronderdeel.

Regelgevend kader:

[Codex secundair onderwijs](#)

→ [Omzendbrief SO/2005/04](#) van 8 juli 2005 afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs

“2.2.6 Afwezigheden die verband houden met het vrijstellen van het volgen van bepaalde onderdelen van het lesprogramma omwille van cognitief sterk functioneren, leermoeilijkheden of leerachterstanden en de verplichte vervanging door een alternatief programma.

Het betreft de mogelijkheid om een leerling gedurende een deel of het geheel van het schooljaar vrij te stellen van het volgen van bepaalde programmaonderdelen van om het even welk structuuronderdeel/opleiding (en is eveneens van toepassing in de leertijd (Syntra)), mits :

a) de leerling heeft onderwijsbehoeften omwille van :

- hetzij cognitief sterk functioneren ;

- hetzij tijdelijke leermoeilijkheden of leerachterstanden voor een of meer vakken, of onderdelen van de opleiding binnen het stelsel voor leren en werken (bv. omwille van verandering van studierichting, instroom vanuit het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers, overkomst vanuit een ander landsgedeelte of het buitenland ...) en valt niet onder punt 2.2.7 van deze omzendbrief;

b) gunstige beslissing van de klassenraad, daar waar relevant naargelang van het tijdstip in het schooljaar, de toelatingsklassenraad of de begeleidende klassenraad, of in geval van de leertijd (Syntra), het begeleidingsteam.

c) akkoord van de betrokken personen.

Voor het voltijds gewoon secundair onderwijs, in voorkomend geval :

a) bestaat de toelatingsklassenraad, voor wat het onderwijzend personeel betreft, uit alle leden van het structuuronderdeel waarvoor de leerling opteert;

b) kan de vrijstelling van programmaonderdelen enkel betrekking hebben op vakonderdelen, activiteiten of doelen, maar niet op volledige vakken.

Hierop bestaan twee uitzonderingen:

1) een vrijstelling voor een of meer volledige vakken is wél toegelaten indien de vrijgekomen uren worden besteed aan Nederlands. Deze mogelijkheid laat onder meer toe om een leerling, na een onthaalklas te hebben gevolgd, in om het even welk structuuronderdeel en voor zolang door de klassenraad nodig geacht met het oog op taalbeheersing, meer uren Nederlands volgt. Uiteraard moet deze maatregel ook tegemoet komen aan de behoeften van andere doelgroepen die met taalproblemen Nederlands kampen;

2) een individuele vrijstelling voor een of meer volledige vakken is wél toegelaten voor een leerling die cognitief sterk functionerend is indien de klassenraad beslist dat de doelen van het vak/de vakken zijn bereikt.

c) worden de vrijgekomen uren besteed aan een door de betrokken klassenraad samengesteld vervangend en evenwaardig individueel lesprogramma dat de finaliteit van het structuuronderdeel niet aantast; per saldo blijft daardoor de studiebelasting voor de leerling dezelfde als voor de overige leerlingen uit zijn groep, vermits het totaal aantal wekelijkse uren niet wordt verminderd;

d) worden de individuele vrijstellingen en vervangingen schriftelijk en gemotiveerd vastgelegd in het leerlingendossier.

Voor leren en werken, in voorkomend geval :

a) kunnen individuele vrijstellingen nooit worden verleend voor het geheel van de algemene vorming of het geheel van de beroepsgerichte vorming;

b) worden individuele vrijstellingen en vervangingen schriftelijk en gemotiveerd vastgelegd in het leerlingendossier;

c) worden de vrijgekomen uren besteed aan een door de betrokken klassenraad, of in voorkomend geval, het begeleidingsteam, samengesteld vervangend en evenwaardig individueel lesprogramma dat de finaliteit van de opleiding niet aantast; per saldo blijft daardoor de studiebelasting voor de leerling dezelfde als voor de overige leerlingen uit zijn groep, vermits het totaal aantal wekelijkse uren niet wordt verminderd.” (Omzendbrief SO/2005/04)

Aandachtspunten:

- deze mogelijkheid kan enkel toepast worden indien het opgenomen is in het schoolreglement, voorafgaand aan het jaar van toepassing. Het model schoolreglement bevat hiertoe de nodige passage(s).
- voor deze doelgroepen zijn vrijstellingen niet mogelijk voor het geheel van een vak

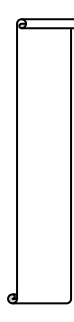
Twee uitzonderingen:

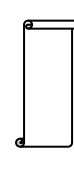
1. een vrijstelling voor een of meer volledige vakken is wél toegelaten indien de vrijgekomen uren worden besteed aan Nederlands. Deze mogelijkheid laat onder meer toe om een leerling, na een onthaalklas te hebben gevolgd, in om het even welk structuuronderdeel en voor zolang door de klassenraad nodig geacht met het oog op taalbeheersing, meer uren Nederlands volgt. Uiteraard moet deze maatregel ook tegemoet komen aan de behoeften van andere doelgroepen die met taalproblemen Nederlands kampen;
2. een individuele vrijstelling voor een of meer volledige vakken is wél toegelaten voor een leerling die cognitief sterk functionerend is indien de klassenraad beslist dat de doelen van het vak/de vakken zijn bereikt.

4.2.3. Vrijstellingen voor leerlingen die al geslaagd zijn voor bepaalde onderdelen binnen het secundair onderwijs

Voor deze maatregel komen onder meer leerlingen die **overzitten in dezelfde of een andere studierichting** of leerlingen die **veranderen van studierichting** in aanmerking.

Het gaat concreet om het geven van vrijstellingen voor programmaonderdelen waar de leerling reeds eerder voor geslaagd is maar de totale studietijd dient wel opnieuw aangevuld te worden met andere programma-onderdelen waar de leerling remediëring voor nodig heeft maar het kan ook gaan om uitdieping of nieuwe onderdelen.

 Bijvoorbeeld: een leerling krijgt een B-attest in 5 TSO Handel en wil overstappen naar 6 BSO Kantoor. Deze overstap impliceert een toelatingsklassenraad. In haar advies heeft de klassenraad van 5 TSO Handel zelf deze overstap geadviseerd met bijkomend een gunstig advies om bepaalde programma-onderdelen van PAV vrij stellen en de vrijgekomen studietijd in te zetten om de leerling dan wel bij te werken in het specifiek gedeelte van de richting Kantoor. De toelatingsklassenraad, bij haar beslissing of deze leerling toegelaten wordt tot 6 BSO Kantoor neemt vervolgens kennis van het advies van de delibererende klassenraad van 5 TSO Handel en kan vervolgens autonoom oordelen over het al dan niet toekennen van vrijstellingen aan deze leerling.

 Bijvoorbeeld: een leerling uit 5 ASO Economie-Moderne Talen heeft een C-attest en beslist over te zitten in dezelfde studierichting. Ook hier kan de klassenraad beslissen om bepaalde programma-onderdelen vrij te stellen op advies van de delibererende klassenraad en de vrijgekomen studietijd dan bv. te spenderen aan het volgen van programma-onderdelen uit 6 ASO Economie-Moderne Talen.

Regelgevend kader:

[Decreet 9 juli 2010 OD XX](#)

→ [Omzendbrief SO/2005/04](#) van 8 juli 2005 afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs

“2.2.5. Het betreft de mogelijkheid om een leerling vrij te stellen van het volgen van bepaalde programmaonderdelen van om het even welk structuuronderdeel mits de leerling al eerder geslaagd is in het secundair onderwijs voor diezelfde programmaonderdelen en mits de toelatingsklassenraad of begeleidende klassenraad een gunstige beslissing neemt na kennisname van het advies van de delibererende klassenraad van het voorafgaand schooljaar.

In voorkomend geval:

a) bestaat de toelatingsklassenraad of begeleidende klassenraad, voor wat het onderwijzend personeel betreft, uit alle leden van het structuuronderdeel waarvoor de leerling opteert;

b) worden de vrijgekomen uren besteed aan een door de toelatingsklassenraad of begeleidende klassenraad samengesteld individueel lesprogramma. Daarbij kan worden gefocust op programmaonderdelen die nieuw zijn, die uitgediept worden of die remediëring vereisen. Op die manier wordt de belangstelling van de leerling gewekt of kunnen zijn tekorten worden weggewerkt. Per saldo blijft de studiebelasting voor de leerling wel dezelfde als voor de overige leerlingen uit zijn groep, vermits het totaal aantal wekelijkse uren niet wordt verminderd.” (SO/2005/04)

Aandachtspunten:

- De toelatingsklassenraad dient, alvorens tot een beslissing te komen, kennisnemen van het advies van de delibererende klassenraad. Bij schoolveranderingen betekent dat dan dat het advies dient gevraagd te worden aan de vorige school. Dit geldt met andere woorden ook voor leerlingen die uit het Franstalig of Duitstalig onderwijs komen en de leerlingen die uit het buitenland komen, wat niet altijd een evidentie zal zijn.
- In het schoolreglement dient afgebakend worden op welke groep(en) leerlingen dit van toepassing kan zijn. Met andere woorden, er kan geopteerd worden om deze mogelijkheid enkel van toepassing te maken op leerlingen die overzitten in dezelfde studierichting.
- Mocht deze mogelijkheid, zoals beschreven in 4.2.2., niet expliciet in het schoolreglement zijn opgenomen (met of zonder afbakening naar specifieke groepen) en de school wenst toch op basis van een individuele vraag (bv. een leerling die nieuw instroomt in de school en vrijstellingen vraagt), kan hier toch op ingegaan worden. Het verdient dan wel aanbeveling om andere leerlingen in de school, die zich in een gelijkaardige situatie bevinden, geïnformeerd worden over de mogelijkheid tot het vragen van vrijstellingen.

4.2.4. Leerlingen in 7^e leerjaar kso of tso

4.2.4.1. Vrijstellen van het volgen van bepaalde onderdelen

Leerlingen die een 7^e leerjaar kso of tso volgen kunnen individueel worden vrijgesteld van het volgen van bepaalde onderdelen van de vorming van een optie, 7^e leerjaar kso of tso.

De beslissing hiervoor ligt bij de toelatingsklassenraad.

Regelgevend kader:

[Codex secundair onderwijs](#)

→ [Omzendbrief SO/2005/04](#) van 8 juli 2005 afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs

“2.2.4. Afwezigheden die verband houden met het vrijstellen van het volgen van bepaalde onderdelen van het lesprogramma van een 7^e leerjaar kso of tso.

De beslissingsbevoegdheid ligt bij de toelatingsklassenraad en wordt genomen op basis van individuele elders verworven competenties of kwalificaties. 7^e leerjaar kso of tso zijn sterk kwalificatieverhogend en moeten de tewerkstellingsperspectieven bevorderen. De aantrekkingskracht ervan kan toenemen door een flexibele invulling (vrijstellingenbeleid), waardoor opleiding en werk makkelijker combineerbaar worden.” (SO/2005/04)

4.2.4.2. Spreiding van een 7^e leerjaar kso of tso over het dubbele van de gebruikelijke studieduur

Naast het bieden van vrijstellingen kunnen leerlingen die een 7^e leerjaar kso of tso volgen de vorming over het dubbele van de gebruikelijke studieduur te spreiden. In principe bepaalt het schoolbestuur aan wie de beslissingsbevoegdheid voor deze leerlingen toekomt (directeur of zijn afgevaardigde dan wel de klassenraad).

Regelgevend kader:

[Codex secundair onderwijs](#)

→ [Omzendbrief SO/2005/04](#) van 8 juli 2005 afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs

“2.2.10. Afwezigheden die verband houden met het spreiden van een opleiding Se-n-Se over het dubbele van de gebruikelijke studieduur.

7^e leerjaar kso of tso zijn sterk kwalificatieverhogend en moeten de tewerkstellingsperspectieven bevorderen. De aantrekkingskracht ervan kan toenemen door een flexibele tijdsordening (duurtijd), waardoor opleiding en werk makkelijker combineerbaar worden.(...)” (SO/2005/04)

Aandachtspunten:

Het is ten eerste aanbevolen om, indien in de school gebruik wordt gemaakt van één of beide mogelijkheden, dit expliciet te vermelden in het schoolreglement.

4.2.5. Leerlingen die bepaalde opleidingsonderdelen in het hoger onderwijs volgen

In het jaar waarin men het diploma secundair onderwijs normaliter behaald, kan een leerling gedurende een bepaalde periode afwezig zijn van het lesprogramma in het secundair onderwijs om bepaalde opleidingsonderdelen in het hoger onderwijs te kunnen volgen. Let wel dat deze mogelijkheid in de regelgeving beschreven staat als een uitdaging voor excellente leerlingen. Het gaat hier dus nadrukkelijk om een gunstmaatregel voor individuele leerlingen.

In principe bepaalt het schoolbestuur aan wie de beslissingsbevoegdheid voor deze leerlingen toekomt (directeur of zijn afgevaardigde dan wel de klassenraad).

Regelgevend kader:

[BvR van 16 september 1997](#) op de controle van de inschrijvingen in het secundair onderwijs of in het stelsel van leren en werken

→ [Omzendbrief SO/2005/04](#) van 8 juli 2005 afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs

“2.2.2 Afwezigheden die verband houden met het gedurende een bepaalde periode van het schooljaar niet volgen van het lesprogramma.

(...)

- afwezigheid ingevolge het tijdelijk volgen van opleidingsonderdelen hoger onderwijs door leerlingen van een leerjaar waarin ze normaliter een diploma van secundair onderwijs zullen behalen. Deze maatregel wordt beschouwd als een "uitdaging voor excellente leerlingen van het secundair onderwijs". Deze opportuniteit is niet afdwingbaar: dergelijke afwezigheid om persoonlijke redenen vergt altijd het voorafgaand akkoord van de secundaire school. Het lijkt evenwel aangewezen dat voor die jongeren waarvoor de maatregel in het leven is geroepen naar een aanvaardbaar compromis wordt gezocht tussen de verantwoordelijken van de secundaire school en de verantwoordelijken van de hogeschool of universiteit." (SO/2005/04)

4.2.6. Leerlingen die een bijkomende kwalificatie in het SO willen behalen

Leerlingen die reeds een diploma secundair onderwijs hebben behaald maar kiezen om een bijkomende opleiding in het secundair onderwijs te volgen (bv. een bijkomend 7^e specialisatiejaar BSO) kunnen vrijstellingen verkrijgen voor bepaalde programma-onderdelen of vakken van de basisvorming die reeds zijn afgelegd.

De vrijgekomen lestijd kan maar moet niet worden ingevuld met andere vakken of vakonderdelen maar kan wel aangewezen zijn op bv. specifieke achterstand op die manier weg te werken.

Regelgevend kader:

[Omzendbrief SO/2005/04](#) van 8 juli 2005 afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs

"2.2.3. Afwezigheden die verband houden met het vrijstellen van het volgen van bepaalde onderdelen van het lesprogramma om een bijkomende kwalificatie te behalen.

Het betreft hier de mogelijkheid om voor leerlingen die reeds houder zijn van een diploma van secundair onderwijs of van een studiegetuigschrift van het tweede leerjaar van de derde graad van het secundair onderwijs (of gelijkwaardig), vrijstellingen te verlenen van programmaonderdelen die deze leerling reeds voordien heeft gevolgd (in het secundair, hoger of volwassenenonderwijs), indien hij een bijkomend eindstudiebewijs (= een bijkomende kwalificatie) in het voltijds secundair onderwijs wil behalen. Desbetreffende vrijstellingen mogen er zelfs toe leiden dat de voor de leerling resterende lessentabel minder dan 28 wekelijkse lessen omvat; ook vakken van de basisvorming komen voor vrijstelling in aanmerking. Anderzijds mag de school ook perfect de door de vrijstellingen ontstane ruimte benutten om in het belang van de leerling andere vakken (bv. praktijkvakken) meer aan bod te laten komen. De school zal tenslotte ook beslissen of de leerling tijdens de vrijgekomen uren al dan niet aanwezig moet zijn op school." (SO/2005/04)

4.2.7. Spreiding van een module van de opleiding verpleegkunde HBO over het dubbele van de gebruikelijke studieduur

Regelgevend kader:

[Codex secundair onderwijs](#)

→ [Omzendbrief SO/2005/04](#) van 8 juli 2005 afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs

“2.2.11. Afwezigheden die verband houden met het spreiden van een module van de opleiding verpleegkunde HBO over het dubbele van de gebruikelijke studieduur.

Deze verlenging van studieduur maakt het mogelijk om tegemoet te komen aan de specifieke opleidingsbehoeften van bepaalde doelgroepen. Op de (halve) dagen afwezigheid, kunnen voor de leerlingen andere activiteiten, bv. VDAB-begeleiding, worden voorzien. (...)” (SO/2005/04)

4.3. Gunstmaatregelen in geval van ziekte of ongeval

Voor leerlingen die omwille van ziekte of een ongeval het geheel of en gedeelte van het schooljaar de lessen niet kan volgen, zijn er – naast de mogelijkheid tot tijdelijk onderwijs aan huis of synchroon internetonderwijs- ook mogelijkheden om het lesprogramma te spreiden of aan te passen.

4.3.1. Spreiding van het lesprogramma

Regelgevend kader:

[Codex secundair onderwijs](#)

“Art. 121. Voor leerlingen die wegens ziekte of ongeval het geheel van de vorming van een schooljaar niet kunnen volgen, kan de klassenraad een spreiding van het lessenprogramma hetzij van een leerjaar over twee schooljaren hetzij van een graad over drie schooljaren toestaan.”

→ [Omzendbrief SO/2005/04](#) van 8 juli 2005 op de afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs

Punt 2.2.8.: “Voor een leerling die wegens ziekte, ongeval of specifieke onderwijsbehoeften het geheel van de vorming van een bepaald leerjaar niet binnen één schooljaar kan volgen, kan de klassenraad een spreiding van het lesprogramma hetzij van een leerjaar over twee schooljaren, hetzij van een graad over drie schooljaren toestaan. Elke regelmatige leerling moet omwille van de financiering aan een bepaald structuuronderdeel gekoppeld worden. Daarom wordt, bij spreiding van het programma over drie schooljaren, de leerling gedurende de eerste twee schooljaren ingeschreven in het eerste leerjaar van de betrokken graad. In het derde schooljaar wordt de leerling ingeschreven in het tweede leerjaar van de betrokken graad.

Een dergelijke flexibiliteit inzake leertrajecten en schooljaarorganisatie, waarbij de studiebelasting wordt verdeeld, zal uiteraard slechts onder uitzonderlijke omstandigheden worden toegestaan en is geen afdwingbaar leerlingenrecht. De beslissingsbevoegdheid terzake ligt volledig bij de klassenraad, zodat verificatie- en inspectiediensten geen individueel appreciatierecht zullen kunnen uitoefenen. De wijze waarop het lesprogramma wordt opgedeeld (periodes, vakken, ...) zal in functie van de haalbaarheid voor de leerling én voor de school worden vastgelegd.”

Aandachtspunten:

- De beslissingsbevoegdheid om dit toe te kennen aan een individuele leerling, ligt – zoals hierboven vermeld – volledig bij de klassenraad van de betrokken leerling. Ook de praktische organisatie van deze spreiding is de autonome bevoegdheid van de klassenraad.
- **Bij spreiding van het lesprogramma van een leerjaar over twee schooljaren**, wordt de eindbeslissing over het al dan niet geslaagd zijn voor het desbetreffende leerjaar genomen na het tweede schooljaar. Op het einde van het eerste schooljaar vindt een tussentijdse evaluatie plaats over dat onderdeel van het lesprogramma dat door de leerling reeds effectief werd afgewerkt. Deze tussentijdse evaluatie wordt opgenomen in de notulen van de klassenraadsdeliberatie en zal worden meegenomen bij de eindevaluatie één jaar later. Op het proces-verbaal dat betrekking heeft op het eerste schooljaar, wordt de leerling onder een specifieke categorie vermeld. Aan de leerling wordt na het eerste schooljaar slechts een attest van regelmatige lesbijwoning toegekend
- **Bij spreiding van het lesprogramma van een graad over drie schooljaren**, wordt de eindbeslissing over het al dan niet geslaagd zijn voor de desbetreffende graad genomen na het derde schooljaar. Op het einde van zowel het eerste schooljaar als het tweede schooljaar vindt een tussentijdse evaluatie plaats over dat onderdeel van het lesprogramma dat door de leerling reeds effectief werd afgewerkt. Deze tussentijdse evaluatie wordt opgenomen in de notulen van de klassenraadsdeliberatie en zal worden meegenomen bij de eindevaluatie op het einde van het derde schooljaar. Op het proces-verbaal dat betrekking heeft op het eerste schooljaar resp. het tweede schooljaar wordt de leerling onder een specifieke categorie vermeld en ontvangt hij telkens een attest van regelmatige lesbijwoning. Bij de eindevaluatie op het einde van het derde schooljaar wordt dan op dezelfde datum een studiebewijs over het eerste leerjaar én een studiebewijs over het tweede leerjaar toegekend, met dien verstande dat het slagen in het tweede jaar slechts kan na slagen in het eerste leerjaar.
- Indien de eindbeslissing na het tweede schooljaar (bij een spreiding over twee schooljaren) of na het derde schooljaar (bij een spreiding van een graad over drie schooljaren) "niet-geslaagd" is, dan kan de leerling het structuuronderdeel overzitten, desgevallend opnieuw (mits akkoord van de klassenraad) op basis van het spreidingsprincipe. De spreiding kan dan concreet over een, twee of drie schooljaren, in functie van die inhouden waarvoor het overzitten opportuun is.
- Indien de leerling, om welke reden dan ook, van school verandert, dan is de nieuwe school niet verplicht om het systeem van spreiding van het lesprogramma over te nemen. Indien de betrokken klassenraad van de nieuwe school daartoe wel bereid is, dan zullen de nodige afspraken met de klassenraad van de vorige school worden gemaakt.

4.3.2. Aanpassing van het lesprogramma in geval van ziekte of ongeval

Regelgevend kader:

[Codex secundair onderwijs](#)

→ [Omzendbrief SO/2005/04](#) van 8 juli 2005 op de afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs

Punt 2.2.7. : "In alle vormen van secundair onderwijs kan voor een leerling die wegens ziekte, ongeval of specifieke onderwijsbehoeften bepaalde vakken niet kan volgen, de klassenraad bepaalde doelen van het curriculum vrijstellen en, waar mogelijk, vervangen door gelijkwaardige doelen. Daarbij is het van belang dat de doelen voor de studiebekrachtiging in functie van de finaliteit van het betreffende structuuronderdeel, ofwel de doelen voor het doorstromen naar het beoogde vervolgonderwijs of naar de arbeidsmarkt nog in voldoende mate kunnen bereikt worden (= dispenseren). Dit systeem is individueel leerlinggericht en kan dus geen alibi zijn om het lesprogramma op klasniveau te wijzigen"

"Het lesprogramma wordt, in uren uitgedrukt, dus niet verminderd maar wel aangepast in functie van de haalbaarheid van de leerling. Alle vakken, ook die van de basisvorming, komen voor vrijstelling in aanmerking. De klassenraad zal er wel over waken dat de vervangende vakken/activiteiten gelijkwaardig zijn, opdat de leerdoelstellingen en de eigenheid van het door de leerling gevolgde structuuronderdeel op een redelijke wijze behouden blijven. Een vrijstelling met vervangende activiteit kan zowel naar inhoud (vervanging van een vak door een ander) als naar vorm (alternatieve wijze van verstrekking), bv. lichamelijke opvoeding zou zowel kunnen worden vervangen door plastische opvoeding (of een ander vak) maar zou ook kunnen worden gehandhaafd door middel van een louter theoretische benadering."

Aandachtspunten:

- Ook hier ligt de beslissingsbevoegdheid volledig bij de klassenraad om dit toe te kennen aan een individuele leerling. De regelgeving geeft dat aan dat een dergelijke flexibiliteit inzake bijsturing van het lesprogramma geen afdwingbaar leerlingenrecht is maar uiteraard verdient het aanbeveling om, in functie van de omstandigheden, dit als volwaardige optie te overwegen in het belang van de betrokken leerling en zijn onderwijsloopbaan.
- Alle documenten die betrekking hebben op de aanpassing van het lesprogramma (bv. het attest van een geneesheer-specialist waarop de school zich gebeurlijk heeft gebaseerd) worden per leerling ter beschikking gehouden van de verificatie- en inspectiediensten.

5. Maatregelen voor leerlingen met specifieke talenten of competenties

- topsporters;
- leerlingen met uitzonderlijk artistieke talenten;

5.1. Topsporters

Jongeren met een topsportstatuut mogen gedurende een aantal dagen gewettigd afwezig zijn op school om bijvoorbeeld te gaan trainen, deel te nemen aan stages of toernooien... De school speelt via een aangepaste didactische benadering (o.a. zelfstandig leren, e-leren ...) op deze afwezigheden in.

Regelgevend kader:

Topsportconvenanten

[BvR van 16 september 1997](#) op de controle van de inschrijvingen in het secundair onderwijs of in het stelsel van leren en werken

[Omzendbrief SO/2005/04](#) van 8 juli 2005 afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs

“2.1.3. Afwezigheid ingevolge topsportconvenant in het voltijds secundair onderwijs.

Dit betreft de afwezigheden, toegestaan op basis van het topsportconvenant, aan leerlingen die voor het betrokken schooljaar door de selectiecommissie een topsportstatuut werden toegekend. Deze leerlingen genieten van onderstaand maximum aantal halve lesdagen afwezigheid op schooljaarbasis om te kunnen deelnemen aan toernooien, intensieve trainingsperiodes of stages, onder verantwoordelijkheid van de betrokken unisportfederatie. De afwezigheid wordt vastgelegd en ten aanzien van de school geattesteerd door de betrokken unisportfederatie.

o Leerlingen met A-statuuut ingeschreven in een studierichting (tweede of derde graad) met component topsport: 130;

o Leerlingen met A-statuuut ingeschreven in de eerste graad van een school met topsport (eerste leerjaar of basisoptie topsport): 90;

o Leerlingen met B-statuuut al dan niet ingeschreven in een studierichting (tweede of derde graad) met component topsport en leerlingen met A-statuuut ingeschreven in een andere studierichting (tweede of derde graad) dan een studierichting met component topsport (al dan niet topsportschool): 40;

o Leerlingen met B-statuuut ingeschreven in de eerste graad van een school al dan niet met topsport en leerlingen met een A-statuuut ingeschreven in de eerste graad van een school zonder topsport: 40;

o Leerlingen met F-statuuut ingeschreven in de tweede of derde graad : 130;

o Leerlingen met F-statuuut ingeschreven in de eerste graad : 90.” (SO/2005/04)

5.2. Leerlingen met uitzonderlijke artistieke talenten

Het betreft de mogelijkheid om voor een leerling met uitzonderlijke artistieke talenten gedurende een deel of het geheel van het schooljaar vrij te stellen van het volgen van bepaalde programmaonderdelen (lees: vakken of vakonderdelen) van om het even welk structuuronderdeel.

Deze mogelijkheid is gekoppeld een aantal voorwaarden, zijnde:

- de leerling heeft een topkunstenstatuut voor het betrokken schooljaar;
- naargelang van het tijdstip in het schooljaar, neemt de toelatingsklassenraad dan wel de begeleidende klassenraad een gunstige beslissing
- het akkoord van de betrokken personen (meerderjarige leerling of ouder(s))

Aandachtspunten:

Het is ten eerste aanbevolen om, indien in de school gebruik wordt gemaakt van deze mogelijkheid, dit expliciet te vermelden in het schoolreglement.

Regelgevend kader:

[Codex secundair onderwijs:](#)

“Art. 136/3 1° 1° het individueel vrijstellen van het volgen van bepaalde onderdelen van de vorming van een bepaald structuuronderdeel gedurende een deel of het geheel van het schooljaar voor een leerling met topkunstenstatuut teneinde, tijdens die vrijgestelde periodes, zijn artistieke talenten verder te ontwikkelen, mits de toelatings- of begeleidende klassenraad, naargelang van het geval, een gunstige beslissing neemt én mits akkoord van de betrokken personen”

→ [Omzendbrief SO/2005/04](#) van 8 juli 2005 afwezigheden en in- en uitschrijvingen in het voltijds gewoon secundair onderwijs en het deeltijds secundair onderwijs

“2.2.9.2. Het betreft de mogelijkheid om een leerling gedurende een deel of het geheel van het schooljaar vrij te stellen van het volgen van bepaalde programmaonderdelen (lees: vakken of vakonderdelen) van om het even welk structuuronderdeel, teneinde artistieke talenten verder te ontwikkelen, mits:

- a) de leerling een topkunstenstatuut heeft voor het betrokken schooljaar;*
- b) gunstige beslissing van, naargelang van het tijdstip in het schooljaar, de toelatingsklassenraad of de begeleidende klassenraad;*
- c) akkoord van de betrokken personen.*

In voorkomend geval:

- a) bestaat de toelatingsklassenraad, voor wat het onderwijzend personeel betreft, uit alle leden van het structuuronderdeel waarvoor de leerling opteert;*
- b) moet voorafgaandelijk een selectiecommissie aan de leerling het topkunstenstatuut A, indien de leerling opteert voor een KSO-structuuronderdeel, of het topkunstenstatuut B, indien de leerling opteert voor een ASO-, TSO- of BSO-structuuronderdeel, hebben toegekend;*

- c) worden de individuele vrijstellingen schriftelijk en gemotiveerd vastgelegd in het leerlingendossier;
- d) vindt de talentontwikkeling plaats:
- bij topkunstenstatuut A: via individueel onderricht binnen de school of in een artistieke leercontext buiten de school, verstrekt door een aan de school externe deskundige lesgever die eventueel fungeert in het stelsel van voordrachtgever of personeelslid is van een instelling voor hoger kunstonderwijs of deeltijds kunstonderwijs;
 - bij topkunstenstatuut B: via individueel onderricht in een artistieke leercontext buiten de school, verstrekt door een aan de school externe deskundige lesgever die eventueel personeelslid is van een instelling voor hoger kunstonderwijs of deeltijds kunstonderwijs;
- e) kan de leerling van de selectiecommissie bijkomend het recht hebben verkregen om een bepaald aantal halve lesdagen (met een maximum van 90) per schooljaar gewettigd afwezig te zijn op school, teneinde deel te nemen aan wedstrijden, stages, masterclasses of andere school-extramurale activiteiten die rechtstreeks aanleunen bij de artistieke discipline van de leerling.

Ter info :

- a) de selectiecommissie die topkunstenstatuten toekent, wordt ingesteld gezamenlijk door de ministers, bevoegd voor onderwijs en cultuur. De commissie hanteert selectiecriteria, waaronder alleszins het talentenprofiel van de leerling en het kwalitatief niveau van de externe lesgever of van de context;
- b) een schriftelijke en gemotiveerde aanvraag tot toekenning van het topkunstenstatuut wordt ingediend door de betrokken personen (en niet door de school) bij AGODI uiterlijk 1 april van het voorafgaand schooljaar. Een eventuele aanvraag moet elk jaar worden hernieuwd.” (SO/2005/04)

6. Contacteer ons

Aarzel niet om ons te contacteren via ons generiek mailadres leerplichtonderwijs@g-o.be, mocht u nog verdere vragen hebben.